

- Pegler, D. & T.W.K. Young 1971. Basidiospore morphology in the Agaricales. *Nova Hedwigia* Beih. 35:1-210.
- Singer, R. 1972. Cyanophilous spore walls in the Agaricales and agaricoid Basidiomycetes. *Mycologia* 64:822-829.
- Singer, R. 1975. The Agaricales in modern taxonomy, 3rd Ed. Vaduz.
- Stafleu, F. et al. (1978). International Code of Botanical Nomenclature. *Regnum Veget.* 97:1-457.
- Tyler Jr., V.E., J.G. Benedict & D.E. Stunts 1965. Chemotaxonomic significance of urea in the higher fungi. *Lloydia* 28:342-353.

Coolia 25(2), april 1982

CALOCYBE CHRYSENTERON, NIEUW VOOR NEDERLAND

J. GEESINK, *Molenstraat 27, 6914 AC Herwen*

SUMMARY

Calocybe chrysenteron is described for the first time from the Netherlands.

Op 25 oktober 1980 besloten wij eens een kijkje in de Flevopolder te nemen nu we daar niet zo ver vandaan wonen. Vlakbij Harderwijk doken we een wilgenbosje in. Het bleek meteen al raak te zijn : rijk aan soorten. Voor de routiné's in de polder zullen *Cortinarius urbicus*, *Pholiota lutaria*, *Ripartites tricholoma*, *Mycena chorinella* en *Lepista inversa* misschien heel gewoon zijn, ik vond ze de moeite van het bewaren wel waard.

Er'was echter één soort bij, met slechts één exemplaar aanwezig, die achteraf zeer de moeite waard bleek te zijn. Hij groeide tussen gras en riet in dat bosje, en kan als volgt worden gekarakteriseerd.

Hoed 30 mm in doorsnede, zeer fraai goudgeel, zeer glad, glimmend (als *Collybia butyracea* b.v.), vrij vlak met een bultje. Hoedvlees geel. Steel 23 x 5 mm, iets lichter geel; top iets berijpt; basis gelijk van kleur en iets dunner uitlopend; over de gehele lengte hol. Lamellen citroengeel, zeer dicht opeen en bochtig aangehecht. Geur melig. Smaak heb ik niet geprobeerd omdat er slechts één exemplaar tot mijn beschikking was. Sporen subglobuleus tot globuleus, niet amyloïd, met vele kleine oliedruppeltjes of soms één grote druppel, glad en hyalien, 3-3,5 x 2,7-3 µm. Hoedhuid uit hyfen bestaand, irregulair.

Dat werd kiezen tussen *Tricholoma* en *Calocybe* op het eerste gezicht. Ik gokte op *Calocybe* omdat *Calocybe carnea*, die ieder jaar achteloos in mijn tuin in

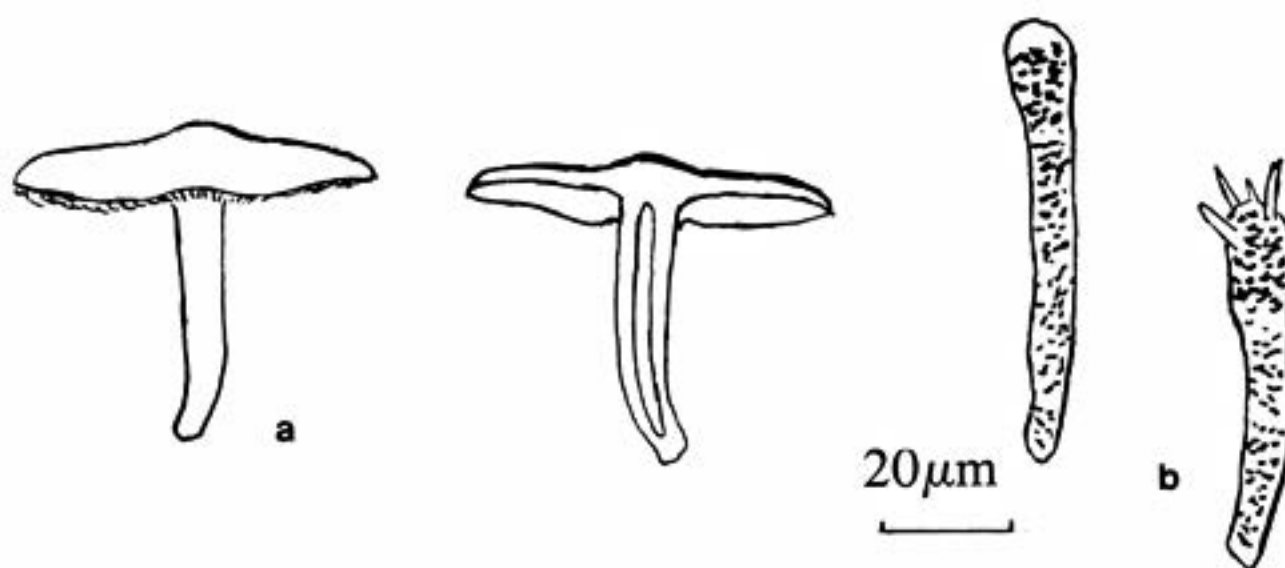

Fig. 1. *Calocybe chrysenteron* a. vruchtlichamen; b. basidiën.

het gras verschijnt, er behalve de kleur veel op lijkt. Zo kwam ik zonder moeilijkheden uit op *Calocybe chrysenteron* (Bull. ex Fr.) Sing. met behulp van Moser en de Flore.

Bij navraag bij de heren Bas, Daams en Tjallingii en raadpleging in de indices van Fungus en Coolia bleek deze soort niet alleen nieuw voor de Flevopolder te zijn maar ook nog voor Nederland. Tijdens exkursies bij Ave en Auffe en bij Gerolstein is hij daar twee keer aangetroffen.

Omdat de vondst van belang bleek te zijn behoort wel gecontroleerd te worden of de basidiën karminofiel zijn want dit is immers bij het genus *Calocybe* het geval. Aangezien ik veronderstel, dat men er nogal tegenop ziet om deze test toe te passen, ga ik er wat dieper op in. Ik kan u verzekeren, dat het uitvoeren ervan best meevalt, want ik heb er zelf geen moeite meer mee na een demonstratie door de heer Bas.

Er is voor een vereenvoudigde uitvoering slechts een 10% oplossing van ferrichloride in 50% azijnzuur en een verzadigde oplossing van karmijn in 50% azijnzuur nodig. Men legt nu een stukje lamel van de te onderzoeken soort gedurende enkele minuten in een paar druppels van de ferrichloride-oplossing (kan op een voorwerpglasje). Vervolgens moet dat fragmentje in een weinig azijnzuur met karmijn gekookt worden. Het handigste is nu daar iets van in een reageerbuisje te doen en daar dat fragmentje in te laten vallen. Dit alles boven een gasvlammetje (of fornuis) voorzichtig enige tijd laten koken, beter gezegd laten borrelen. Door die reageerbuis hoger en lager boven de vlam te houden is dat koken prima te regelen. Een keer of vier, vijf is vaak genoeg. Dat stukje lamel is er dan met een lange pen wel weer uit te peuteren. Hier een kwetspreparaat van maken met als vloeistof iets van het restant van de karmijn-azijnzuur uit het reageerbuisje en onder het mikroskoop bekijken. Indien de betreffende soort karminofiele basidiën heeft, ziet

men in de verspreid liggende basidiën duidelijk vele donkerrode korreltjes. Het is nuttig om dezelfde proef ook met een niet-karminofiele soort te doen om het verschil te leren kennen. Dat verschil is onmiskenbaar zoals u zal blijken. Het resultaat van de test op de soort uit de Flevopolder was inderdaad positief (zie tekening).

In de mij ter beschikking staande literatuur was slechts bevestiging van de beschrijvingen van Moser (1978: 134) en Kühner en Romagnesi (1953: 162) te vinden op een kleinigheid na. In de *Paddestoelengids* (1964: 82) staat een afbeelding, die helaas te donker van kleur is maar de afbeelding in de *Atlas* van Romagnesi (1967: Pl. 241) is uitstekend. Hij vermeldt evenals Lange, dat de steelbasis donkerder is dan de rest. Quélet (1872: 233) daarentegen en Moser zeggen echter, dat de steelbasis witwollig is, hetgeen Fries (1857:78) ook doet. De soort onderscheidt zich van zijn gele genus-genoten door de combinatie hyfeuse hoedhuid en geel hoedvlees. De hoed heeft, vond ik in de literatuur, in jonge staat een zijg oppervlak en wordt daarna glad. Aan mijn ene exemplaar was dat niet te konstaten. Het was een verademing, te ervaren dat schrijvers over paddestoelen het over deze soort eens waren. Er is nog aan toe te voegen, dat *Calocybe chrysenteron* als zeldzaam beschouwd wordt.

LITERATUUR

- Fries, E. (1857). *Monographia Hymenocetum Sueciae* I.
 Kühner, R. & Romagnesi, H. (1953). *Flore analytique des Champignons supérieurs*. Paris.
 Lange, M. (1964). *Paddestoelengids*. Amsterdam.
 Moser, M. (1978). *Die Röhrlinge und Blätterpilze*. Band II b/2. Stuttgart.
 Quélet, M.L., (1872). *Les Champignons du Jura et des Vosges*. Mém. Soc. Emul. Montbéliard, sér. II, 5.
 Romagnesi, H. (1967). *Nouvel Atlas des Champignons*.

